

TABOR izhaja vsak dan, razven nedelje in praznikov, ob 18. uri z dodatkom naslednjega dne ter stane celotno 130 K, polletno 90 K, letno 165 K, mesečno 15 K. Izdaja se po dogovoru. Pri večkratni naročitvi popust.

Naročniki so pri upravitelju "TABOR", MARIBOR, Jurčičeva ulica št. 4.

TABOR

URENJEŠTVO se nahaja v Mariboru, Jurčičeva ul. št. 4, I. nadstropje. Telefon intern. št. 276. UPRAVA se nahaja v Jurčičevi ulici št. 4, pritožna, dno. Telefon št. 24. ŠHS poštnoštevilni znak št. 11.781.

Na naročila brez denarja se ne odziva. — Nakopi se ne vrnejo.

Leto: II.

Maribor, četrtek 25. avgusta 1921.

Številka: 190.

Baranja in naša zunanja politika.

V nedeljo dopoldne so dospeli prve madžarske čete v Pečuj. Par dni pred tem smo slišali: Osnovala se je baranjska republika, prebivalstvo ne mara pripasti Madžarski in je pripravljeno z orožjem v roki braniti svojo svobodo. Naša vlada je sprejela par deputacij in zagotovila prebivalstvu pečujskega ozemlja svoje simpatije; izgledalo je tudi, da bo vlada skušala zavleči evakuacijo in storiti diplomatske korake, da se zaščiti volja prebivalstva. Toda stvar je bila takoj izpočetka jasna: ali priznamo trianonsko mirovno pogodbo ali ne priznamo. V poslednjem slučaju bi seveda morali izvajati vse konsekvence in prevzeti odgovornost za baranjsko Gornjo Slezijsko. Da je ta v naših razmerah nemogoča, oziroma niti v interesu jugoslov. države, o tem najbrž ni dvomil noben naš državnik. Angleški zaveznik je očitno treznejše presojal baranjsko vprašanje in ni opazil naše borbe med simpatijami in dolžnostmi. Mi s to borbo nismo pridobili ničesar, v knjigo mednarodnih političnih zadev pa so nam zabeležili nov minus. Da je bila stvar lepša, je surovo zaropotel angleški polkovnik Gosset, vzbujajoč nam neljube spomine na Koroško. Tudi naša javnost se je povodoma pečujskih dogodkov spominjala na Koroško, saj je med obema problemoma nekaj analogije. Razlika je bila predvsem v načinu, kako je prebivalstvo izražalo svojo voljo: na Koroškem je bil odločen plebiscit, pri katerem je večina nasprotnikov odločila nad močno manjšino naših; v Baranji pa pripada ozemlje že po mirovni pogodbi Madžarski, dočim je prebivalstvo ne glede na narodnost večinoma proti Madžarski, pogojno celo za našo državo. Na Koroškem, kjer je bilo težišče borbe v nacionalnem čustvovanju, je naša država propadla; v delu Baranje, kjer gre za gospodarske in socialne interese, je prebivalstvo samo zapelo našo državo v svojo osvobodilno borbo. Tu kakor tam je odrezala naša država slabo: Jovanovičeva obljuba, da bo Jugoslavija poskrbela za usodo 15.000, ki so ji bili zvesti, je imela samo to posledico, da so se Nemci takoj po odhodu mednarodne komisije z vso besnostjo vrgli na brezpravne Jugoslovane. Naša diplomacija ni storila ničesar, da bi spravila na dnevi red revizijo koroškega plebiscita. Reklo se je, da je to iz pravnih razlogov nemogoče, toda G. Nikola Pašić je, kakor se vsi spominjamo, vložil zahtevo, da nam pripada Koroška do Drave. Torej revizija ni bila nemogoča iz pravnih, temveč samo onemogočena iz taktičnih razlogov. Tako smo vedno koledali med politiko čustev in razuma, simpatij in dolžnosti. Menda bi bilo primernejše, ako bi naša vlada baranjskemu prebivalstvu sporočila: žalibog, mi se moramo vkloniti pred mirovno pogodbo! Tako je vsled našega kolebanja nastala nova begunska tragedija: tisoči ljudi, ki so se eksponirali v borbi za socialno pravo in ljudsko samoodlobo so bili morali v zadnjem trenutku na hitro roko pobrati najnujnejše in se zateči na varno tostran naše državne meje. Mi ne trdimo, da leži vsa krivda na vladi, ki je zlasti v zadnjih mesecih preobložena z reševanjem notranjih problemov. Toda po vsem, kar doživljamo zadnja leta v naši zunanji politiki, smemo soditi, da nas vežejo z našimi zavezniki precej ohlapne vezi in da med našo državo in zapadnoevropskimi velešilami ne obstoja tisto intimnejše, ne samo oficijelno zavezništvo, kakor si ga je vedela pridobiti naša Čehoslovaška. Ker na ne gre zgojiti za sentimentalna čustva, marveč in

Po pogrebu Kralja-Osvoboditelja.

Zahvala kralja Aleksandra poslancem.

LDU Beograd, 23. avgusta. Predsednik narodne skupščine dr. Ivan Ribar je poslal danes narodnim poslancem nastopno pismo: Na brzojavko Narodne skupščine, s katero je bilo Njegovo Veličanstvo kralj Aleksander obveščen o naši globoki tugi za pokojnim kraljem kakor tudi o tem, da je pokojni kralj nazvan "Velikom Osvoboditeljem" sem sprejel odgovor od Njegovega Veličanstva kralja Aleksandra iz Pariza, ki ga tem potom priobčujem narodnim poslancem: Gospod dr. Ivan Ribar, predsednik Narodne skupščine, Beograd. Globoko ginjen po odloku Narodne skupščine, se prisrčno zahvaljujem narodnim zastopnikom za priznanje mojemu pokojnemu očetu kralju Petru. Pod težkim udarcem, ki me je zadel, bi mi bilo lažje, da sem v sredini svojega naroda, ki tako iskreno deli žalost z menoj. Najiskrenejše si želim v tem trenutku, da pohitim, čim okrevam, v vašo sredo. Prosim Vas, sprejmite in priobčite vsem poslancem moje tople pozdrave. Beograd, 22. avgusta 1921. Predsednik Narodne skupščine dr. Ivan Ribar.

Zahvala kraljeve obitelji Demetroviću.

LDU Zagreb, 23. avgusta. Kneza Arzen in Pavle sta poslala pokrajinskemu namestniku Juraju Demetroviću prisrčno zahvalno brzojavko za izjavo sožalja povodom smrti Nj. Veličanstva kralja Petra I.

Sprejemi pri Pašiću.

LDU Beograd, 23. avg. Ministrski predsednik Pašić je sprejel tekom današnjega dne tuja odposlanstva, ki so se udeležila pogreba kralja Petra in je ob tej priliki v imenu vlade, ki vrši sedaj kraljevsko oblast, sprejemal izjave sožalja. Danes ob 10. uri dop. je Pašić sprejel francosko delegacijo, ki je došla v Beograd in ki ji načeljuje maršal Franchet d'Esperey. Ta delegacija je bila ob 12. uri pri francoskem poslanstvu, potem pa se je odpeljala z vlakom v Topolo, da prisostvuje svečanemu opelu, ki se je izvršil ob prisotnosti patrijarha in kraljeve družine v topolski cerkvi.

Iz izgubljene Baranje.

Madžarsko zasedanje Baranje.

LDU Budimpešta, 23. avgusta. Madžarske čete so vkorakale v novoosvojene kraje Novi Szeged, Bajo in ostale kraje Baranje, kjer so tudi civilne oblasti že pričele poslovati. Železniški promet preko mosta pri Szoregi je vzpostavljen, telefonski in brzojavni promet pa bosta v kratkem zopet vzpostavljena na vsem ozemlju.

Delovanje zakonodajnega odseka.

LDU Beograd, 23. avgusta. Zakonodajnemu odseku so doslej izročila za revizijo razna ministrstva "okrog 750 začasnih zakonov, uredb, pravilnikov, rešitev ministrskega sveta ter drugih aktov zakonskega značaja. Ti spisi so že urejeni po odsekih in poslani v tisk. Natisnjeni bodo v posebni številki "Službenih novin."

Angleški poslanik v Budimpešti.

Budimpešta, 23. avgusta. Danes dopoldne je prejel državni upravitelj Horthy angleškega poslanika Hohler-Beaumonta v posebni avdijenci. G. Hohler-Beaumont je izročil Horthyju svoja poverljiva pisma. Avdijenci so prisostvovali tudi ministri za zunanje posle grof Banffy.

Čehoslovaška za kralja Petra.

LDU Praga, 23. avgusta. Na dan pogreba kralja Petra se je v vseh tukajšnjih cerkvah vršila spominska svečanost. V staromestni cerkvi so prisostvovali zadušnici minister za zunanje posle dr. Beneš kot zastopnik predsednika republike, nadalje ves diplomatski zbor, zastopniki mestnih oblasti, veliko število aktivnih in rezervnih častnikov vseh korporacij, različnih udruženj in mnogo članov tukajšnje jugoslovenske kolonije. Po zadušnici je imel naš upravnik poslov na željo ministra za zunanje posle, ministra dr. Beneša, pregled jugoslovenskega polka, ki je bil postavljen pred cerkvijo. Med pregledom je ves čas svirala godba naše himne. Vsa slavnost je imela izredno svečan značaj.

Romunija za kralja Petra.

LDU Bukarešta, 23. avgusta. V cerkvi pri Amzi se je vršila tukaj svečana spominska služba božja za dušo blagopokojnega kralja Petra Osvoboditelja. Zadušnice so se udeležili kralj Karel, člani vlade, predsedništvo parlamenta, ves diplomatski zbor, predsednik občine itd. Navzoče je bilo tudi vse osebje našega poslanstva in generalnega konzulata.

Žalna služba božja na Dunaju.

LDU Dunaj, 23. avgusta. V tukajšnji srbski cerkvi, se je vršila na dan pogreba kralja Petra svečana služba božja v spomin na pokojnega kralja Petra. Cerkev je bila vsa prevlečena v črno ter svečanstvo urejena. Slovesnosti so prisostvovali kancelar Schober z vsemi načelniki ministrstev, minister za zunanje posle in ves diplomatski zbor. Navzoč je bil tudi minister za pravosodje Trifković, ki se mudi tukaj.

Zapisrega pokrajinskih namestnikov.

LDU Beograd, 23. avgusta. Pokrajinski namestniki za Hrvatsko, za Slovenijo in za Bosno, gg. Juraj Demetrović, Ivan Hribar in Gjurgjević so danes položili prisego zvestobe novemu kralju.

—o—

Za baranjske begunce.

LDU Beograd, 23. avgusta. Minister za socialno politiko je odobril poseben kredit za podporo onim osebam, ki so pobegnile pred madžarskimi četami v Baranji. Ta kredit po nakazani obliki v Osijeku, v koje okolici je nastanjenih več tisoč delavcev iz Baranje.

—o—

Konferenca inspektorjev dela.

LDU Brod ob Savi, 23. avgusta. Od 17. do 20. avgusta se je vršila v Slavonskem Brodu konferenca inspektorjev dela iz vse naše kraljevine. Razpravo, kateri je prisostvovalo 16 delegatov, je vodil načelnik ministrstva inž. Štebi. Razpravljalo se je o novem, modernem pravilniku kakor tudi o higijeničnih in tehničnih odredbah v industrijskih podjetjih. Konferenca se je udeležil tudi minister za socialno politiko g. dr. Kukovec, ki je kazal veliko zanimanje za potek konference.

Demetrović ni podal ostavke.

LDU Zagreb, 23. avgusta. Vest "Hrvata" v št. od 23. t. m., da je pokrajinski namestnik Juraj Demetrović podal demisijo, je popolnoma neresnična v celoti in v vsaki podrobnosti.

ugled in prestiž naše države tudi dalekosežne praktične posledice, na pr. ravno v vprašanju valute in zunanje posojila, bi bila politična osamljenost naše države tembolj tragična, ako se ne bi medtem po zaslugi češkega zunanjega ministra dr. Beneša in rumunskega premierja Take Jonescuta ojačila Mala antanta. Kar se tiče baranjskega vprašanja, nas ni mogla podpirati niti velika niti mala antanta in zato v tem slučaju nismo trebali izigrati politiko simpatij.

Mi se komaj zavedamo, kako globoko se je že zajedel zapadnoevropski imperijalizem v Srednjo Evropo. To, kar je bilo pariškim mogotcem pred par leti še brezumna sanja ali pa pobožna želja, jim je sedaj z lahkoto dosegljiv uspeh. Antanta ima polno moč, nad Nemčijo in baš te dni vidimo, kako spretno ve regulirati silne toke njene davčne moči. Avstrija živi in umrje po njeni milosti. Angleški in francoski kapitalisti ne poznajo sentimentalnih čustev in skušajo iz tega političnega kadavra iztisniti kar največ mogoče. — Madžarska uživa že dolgo časa posebno naklonjenost pariških in londonskih krogov. Že misija sira Clarka je bila jasno znamenje antantne pozornosti. Clark je bil po izjavi nekoga madžarskega publicista oni kraljevič, ki je dvignil madžarsko Sneguljico in je peljal na pot k sigurnejši bodočnosti. Madžari sami uvidijo, da v dani situaciji ni bilo ne za nje in ne za antanto drugega izhoda kakor trianonska mirovna pogodba. Toda madžarska diplomacija je spreten kalkulac, ki pozna tudi pomen rizika in izgube. Angleži so meni nič tebi nič pritegnili Madžarsko v svojo interesno sfero, ne da bi pri tem imeli kake posebne simpatije do Madžarov ali antipatije do nas. Politika ni petošolska ljubezen, temveč žrtevna pogodba izkušnih oseb, čijih nagone ravna ekonomski interesi. Angleži postajajo vedno pomembnejši faktor v madžarskem gospodarskem življenju in če bodo morali pokazati tudi nacionalne simpatije, se ne bodo sramovali pred nami.

Jasno je, da se tu razhajamo: večji, močnejši narodi gredo hladno mimo nas ali — če treba — preko nas za svojimi ekonomskimi smotri, mi pa trošimo največji del svoje energije za nacionalne zadeve in zadevice. V tem tiči vzrok, da smo se že precej oddaljili in da je naše zavezništvo bolj konvencionalno kakor resnično. Zdi se, da so čehi izmed vseh novonastalih držav najboljše zadeli politični rebus zapadne Evrope in da se vedo tudi okoristiti z njim. Treba bo, da tudi v našo zunanjo politiko zanesemo več luči in si začrtamo nove, jasnejše smernice.

J—us.

Obmejni promet in drugo.

Ob Muri, 20. avgusta.

Današnja "Deutsche Grenzwaht" prinaša vest, da se v bližnjih dneh obnove pogajanja med Jugoslavijo in Avstrijo za ureditev malega obmejnega prometa. List je poučen, da bodo avstrijski delegatje predložili konkretne predloge o rečnem in plovnem prometu in ribolovu na Muri ter o gospodarskih in prometnih stikih na obeh delih državne meje. Se več! V razpravo pridejo tudi vprašanja, ki nimajo samo gospodarski, temveč tudi politični pomen, tako n. pr. ureditev šolstva, duševništva, zdravja, veterinarstva, pošte itd. List pristavlja, da bo vlada obmejno prebivalstvo pozvala, da na licu mesta izrazi svoje želje.

Vse to izvemo iz graških listov. Navajeni smo, da graška vlada ta in podobna vprašanja rešuje sporazumno z interesiranim prebivalstvom. Ni se te

daj čuditi, ako tudi mi pričakujemo, da nas naša vlada vpraša, kako si predstavljamo ureditev teh vprašanj. Sicer nas je svojčas obiskala medministrska komisija, ki je sestavila zapisnike o raznovrstnih vprašanjih, katera so v zvezi z našo mejo ob Muri, izvemši prosvetno-politična vprašanja. Kolikor pa moremo povzeti iz nemških izjav, se bo v pogajanjih razpravljalo o mnogo obsežnejših načrtih, kakor jih je imela pred oči dotična komisija. Govori se celo o nekaki nevtralni coni to in onstran državne meje. Vsekako bi bilo umestno in potrebno, da bi se naši zastopniki pred odhodom k pogajanjem poučili na licu mesta. To je samo ob sebi umevna zahteva, ker interes države v tem slučaju ne more biti eno in interes prebivalstva drugo. Tudi mi polagamo važnost na to, da pride do sporazumne ureditve desolatnega stanja ob meji. Toda pogajanja so se vršila in se bodo še vršila, ne da bi kateri izmed gg. delegatov pojasnil v javnosti, o čem se pravzaprav razpravlja. Mi sploh ne vemo, kdo se pogaja in kako so zastopani naši interesi. Morda ve kaj o tem par oficijelnih gospodov, a navedni smrtniki zamažajo čakamo, da izvemo tudi iz našega, ne le iz nemškega časopisa, kako je pravzaprav z obmejnimi prometom in z drugimi sličnimi zadevami.

Posebno pozornost vzbuja vest, da se bodo vršila tudi pogajanja o šolstvu, dušebrižništvu in drugih negospodarskih vprašanjih. Graškim Nemcem gre očividno za Apačko kotlino, kjer je nekaj nemških vasi. Čudimo se, da se vprašanje šolstva, smatra kot lokalna zadeva. Ali se vrši v apaški šoli nemški ali slovenski pouk, to je stvar državnih zakonov, ki ne morejo delati na mejah izjeme. Kolikor imajo Nemci, bivajoči na delu naše državne meje zakonito manjšinsko varstvo, toliko jim ne bo krtila njihovih pravic niti vlada niti katera kraljeva oblast. To je pa vprašanje, v katerem nimajo kmetje v Purkli ravno tako nobene odločilne besede, kakor gornjeradgonski Slovenci v vprašanju, ali se bodo slovenski otroci iz radgonske okolice v radgonski šoli učili slovenščine!

Prepričani smo, da zasledujejo obmejni Nemci pod krinko ureditve obmejnega prometa cilje, o katerih sedaj še ne govorijo javnosti. Nemci hočejo kar najbolj preluknjati naš obmejni zid, da bi ga na ta način zamajali v temeljih. Nemško-nacionalistična publicistika se še vedno peča s problemom naše meje, kar skričuje brošura Lusehina v. Ebengrutha, ki je izšla v založbi tiste deželne vlade v Gradeu, katera nam obmejnimi Slovencem nudi roke v spravo! Treba je tedaj, da smo previdni in razsodni tudi takrat, kadar nam Nemci kažejo prijazen obraz, zakaj: »germana fides, mala fides«. Stojmo še nadalje na straži naših obmejnih interesov, ne cepimo se, bodimo složni, kadar gre za narod in državo. Če odložimo orožje, nas utegne sovražnik zateči nepripravljen. Več kot tisoč let so bili Nemci smrtni nasprotniki našega naroda. Škodovali so nam, kjer so le mogli. Ne mislimo si, da so v par letih —

vsled poraza — izpremenili svojo naravo. Še bolj nas sovražijo in samo čakajo na ugodno priliko. Ne dajajmo jim nikjer povoda, da se okoriščajo z nami: uredimo naše medsebojno razmerje strogo objektivno, kakor zahtevajo gospodarski interesi, ne popuščajmo pa tam, kjer to hočejo zgolj nemški interesi.

Notranja in zunanja politika.

* **Volitve v Crni gori.** V nedeljo so se vršile v Crni gori občinske volitve. Po zadnjih vesteh so radikalci dobili Podgorico, demokrati pa Cetinje, Bar, Vir, Skadar in Ulcin. V Cetinju je prodrla sporazumna lista demokratov, soc. demokratov in neopredeljenih s 366 glasovi proti 270 glasovom združenih radikalcev in cetinjskih kraljevskih črnogorskih republikancev. Za predsednika cetinjske občine bo izvoljen demokrat Tomo Miličević. Na listi radikalcev so bili večidel bivši funkcionarji prejšnje črnogorske vlade, med njimi bivši ministri Popović in Radulović ter konzul Martinović.

* **Reški ardit.** Dasiravno je Italija po zasedbi Reke in po izgonu D'Annunzia prevzela obveznost, da očisti mesto vseh ostankov D'Annunzijske dobe, je ostalo na Reki vendarle še veliko število arditov, ki rogovilijo dalje. Tako imajo ti arditii zasedeno baroško lukco z namenom, da jo „očuvajo“ pred jugoslovensko zasedbo. Poleg tega pa so se te dni odpeljali z Reke tudi na skaline Sv. Marka, da tam poiščejo orožje, katerega so baje skrili za časa D'Annunzia. Italijanska vojaška oblast pa je poslala za njimi torpedovko, da jih prisili ukrcati se zopet, ker je to jugoslovenski teritorij, česar pa arditii niso vpoštevali. O tem incidentu je bila obveščena tudi naša vlada. Incident pa je značilen osobito radi tega, ker kaže, koliko avtoritete imajo italijanske oblasti napram raznim razgrajcem.

* **Vidna in nevidna vlada na Madžarskem.** Madžarski poslanec Lingauer je pred par dnevi napisal v svojem glasniku: »Mi imamo vidno in nevidno vlado. Vidna vlada obstoja samo za to, da nosi odgovornost za absurdnosti, ki jih dela nevidna, neodgovorna, v ozadju stoječa, v resnici pa prava vlada«. »Prager Presse« prinaša komentar k tej za madžarske razmere precej smeli izjavi, da nevidna vlada ni več nobena skrivnost za poznavalce madžarskih razmer. Parlament je samo lutka, ki jo Horty vzdržuje zaradi lepšega, pravzaprav zaradi inozemstva. V resnici pa se opira njegova moč na nevidno in neizvoljeno korporacijo. To so v prvi vrsti vojaški detachementi. Tem detachementom ne more nikdo do živenga. Kdor jim je skušal izkopati jama, je sam padel vanjo. Tudi parlament je brez moči proti tej »višji sili«. Podpolkovnik Pronay je pred kratkim globoko razčlani predsednika parlamenta in mu v svojem pismu žugal. Parlament je to zadevo, ki bi v drugi državi postala

najvažnejša parlamentarna afera, skušal zavleči in ko to ni šlo, je skrajno previdno in ponižno klical polkovnika na odgovornost. Vsi poskusi Friedrichove, Huszarjeve, Telekijeve in Simonyi-Semadamove vlade, da bi se razpuštili detachementi, so bili brezuspešni. Častniki, uradniki, vojaki in razne čisto neznatne osebnosti, ki se zbirajo v tajnih detachementih, tvorijo pravo, nevidno vlado sedanje Madžarske. — Mnogi izmed njih so se tekom dveh let povzpeli na visoka mesta. Jasno je, da Horty podpira to tajno vlado in da ona pravzaprav tvori njegovo moč. Izgleda, da ima Horty pri tem posebne namene, zakaj detachementi so načelni zagovorniki proste volitve kralja. Admiralu Hortyju nekako sumljivo ugaja blesk krone sv. Stefana.

* **Velik španski poraz.** »Matin« doznava, da je španska vlada ravnokar prejela uradno poročilo o prvem boju v okolici Melile. Padlo je 14.712 vojakov, števila pogrešanih se še ne da določiti. 139 polskih topov, 392 popolnih strojni in čez 29.000 pušk je padlo Maurov v roke.

Zanimivosti.

Sedemnajstletni roparji. Ena izmed najslabjših vojnih posledic je izprijetost mladine. Dasi ta mladina dejansko ni sodelovala v demoralizirajoči vojni, vendar je živela več prostosti in videla ter slišala marsikaj, kar bi bilo pred vojno sploh nemogoče. Očetje so bili v vojski, matere so se pehale za vsakdanjim kruhom, otroci pa so bili, posebno v mestu, brez nadzorstva popolnoma prepuščeni samim sebi. In posledice nepravilne vzgoje se že kažejo. Karakteristično sliko podaja sledeči dogodek: Na Dunaju sta 15. julija t. l. dva moža napadla gospodinjico trgovca Israela, ki se je nahajala sama doma, jo povezala ter odnesla vse dragocenosti. Policija se je zamažala trudila, da izsledijo zločince. V zadnjem času pa so se v Gutensteinu izvršile razne tatvine in vlomi. Osunljena sta bila dva mlada letoviščarja, ki sta zelo razkošno živela. Bila sta to 17-letna učenca trgovske šole Karl Czernik in Franc Tovin, kakor tudi njena prijateljica 17-letna Pavla K., katero je policija tudi prišla in zaprla. Med tem pa je dobil Czernik z Dunaja z rdečim pisano pismo, podpisano z »Vampire«, v katerem mu neznanec naznanja, da so ga v Dorotheju (dunajska zastavljalnica), ko je zahteval dogovorjeno stvar, sumljivo opazovali ter da je pobegnil in na ta način prišel ob objubljeni »eunjo« (tisočak). Pismo so poslali dunajski policiji, ki je izsledila pisca v osebi 16-letnega učenca trgovske šole Alfonza Siebenhandla. Ta je priznal, da je z onimi v Gutensteinu v »zvezi« ter da so skupaj izvršili vse vlome in tatvine v Gutensteinu, kakor tudi pri trgovcu Israelu na Dunaju. V Dorotheju je hotel dvigniti denar za nek ukraden fotografski aparat, ki so ga temu zavodu izročili v prodajo. Izpovedal je tudi, da so nameravali še več drugih napadov. Z izkupičkom ukradenih stvari so živeli vsi udobno in razkošno. Jedva 17-letni Solarčki, pa

so postali že nevarni tatovi in roparji. To so posledice slabe vzgoje, ki je zopet posledica vojne, ki je napravila toliko gorja.

Dnevna kronika.

Maribor, 24. avgusta.

— **Francosi so zamudili kraljev pogreb.** Predsednik francoske republike je določil maršala Franchet d'Espereya, da ga zastopa na pogrebu kralja Petra. Maršala je imel spremljati admiral Vondry. Francoska misija je prišla v Beograd še le v ponedeljek zvečer in se ni mogla udeležiti pogreba, pri katerem je zastopal Francijo le beograjski poslanik Simons. Vzrok zakasnenja je, da je brzovjavka, s katero se je naznanil čas pogreba, bila prepozno dostavljena. Maršal d'Esperey se je iz Beograda takoj odpeljal dalje v Topolo in se tam udeležil službe božje, ki se je opravila v torek v Oplenju, za pokoj duše kralja Petra.

— **Minister za zunanje posle kraljevine Romunije** Take Jonescu je ob smrti Nj. Velikanstva kralja Petra poslal ministrskemu predsedniku Pašicu nastopno brzojavko: Vlada kraljevine Romunije, verni tolmač narodnih čustev, izraša svoje najgloblje sožalje ob globoki boli prijateljskega in zavezniškega naroda. Kralj Peter bo ostal v zgodovini eden izmed največjih vladarjev. Pod njegovo vladavino je doživela Srbija največjo slavo in najtragičnejše boli. V vprašanju srbskega naroda je kralj Peter osebno sodeloval in doživel srečo, da je dosegel sijajno zadoščenje in ujedinenje naroda, ki bo od sedaj večno.

— **Tudi agitacija...** Iz okolice nam poročajo o zanimivem agitatorskem sredstvu, katerega se poslužujejo klerikalci, ko vabijo na shod dr. Korošca, ki se bo vršil baje v nedeljo 28. t. m. v Götzovi dvorani v Mariboru. Agitatorji pripovedujejo ubogemu ljudstvu, da bo Korošec na tem shodu govoril za samostojno državo, h kateri bi pripadala bivša Stajerska ter deli Koroške, Hrvaške in Ogrske. Verujemo radi, da vodstvo klerikalne stranke ni vrlo te najnovejše fraze med ljudstvo, ker smatramo, da vseeno še ni padlo tako nizko, je pa vendar značilno, kaj vse si obeta preprosto ljudstvo od klerikalizma.

— **Nesramno izzivanje v nemški trgovini.** Te dni je prišel v znano nemško pralnico Nedegg neki Slovenec, da se mu opere perilo in je to svojo prošnjo izrazil v slovenščini. Uslužbenka trdke je odgovorila nemško, da slovenskega jezika ne razume ter da naj ji nemško pove, kaj želi. Kot zaveden Slovenec se je začudil, da se v jugoslovanskem Mariboru po trgovinah še vedno govori nemško, nakar ga je uslužbenka zavrnila: »Ich brauche das Slovenische nicht, es kann doch jeder deutsch reden« in je začela izzivajoče klicati stražo. Ker so v Mariboru taki pojavi na dnevnem redu, prosimo merodajno oblast, da tudi v tem pogledu napravi že enkrat red.

Guy de Maupassant:

Braniška Venera.

Pred nekaj leti je živel v Braniži znamenit proučevalec Talmuda (židovski zakonik, ki vsebuje Mojzesove postave). Vžival je velik sloves radi svoje učenosti, modrosti, strahu božjega in radi tega, ker je imel izredno krasno ženo. Ona je bila Braniška Venera, ki je zaslužila to ime deloma zato, ker je bila krasna, deloma pa, ker je bila žena učenega proučevalca Talmuda; kajti žene židovskih filozofov so navadno vse skrajno grde in pogostoma so celo nakazene.

Sveta knjiga Talmud pojasnjuje to na sledeči način. Vsem je dobro znano, da se zakoni sklepajo v nebesih in da ob rojstvu dečka zadoni božji glas in napove ime njegove bodoče žene in o bratno. Toda, kakor dobri oče, ki skuša vselej odriniti dobro blago tujcem, slabo pa ohrani doma za svoje otroke, tako tudi bog izročal Talmudistom take ženske, katerih noben drugi mož noče več pogledati.

A v te miselnosti je bog napravil izjemo. Našemu Talmudistu je poklonil Venero. Znabiti je s tem hotel le utrdi-

ti pravilo in vzbuditi željo do študiranja Talmuda pri mlajših možih. Njegova žena je bila tako krasna, da bi bila v največjo čast kraljevskemu prestolu ali kipaški galeriji najizbranejših del. Visoka s čudovitim bohotnim stasom, je graciozno nosila svojo krasno glavo obkroženo s črnimi valovitimi lasmi; imela je fino oblikovana rame, dočim so se velike temne oči strastno bliskale izpod velikih trepalnic. Njene lepe roke so pa izgledale kakor izklesane iz slonove kosti.

Ta krasna ženska, katero je najbrž narava namenila, da vlada, da vidi moške v prahu pred seboj, da služi čopiči najznamenitejših slikarjev, dleu najslavnejših kiparjev in peresu slovečih poetov, je živela življenje redke evetlice, zaprte v toplem evetličnjaku, kajti dan za dnem je sedela zavita v dragoceni kožuhovini ob oknu svoje sobe in zrla na ulice.

Otrok ni imela; njen mož, filozof, je od ranega jutra do večera študiral in molil ter molil in študiral. Za ženo se ni brigal, kajti njegove misli so plavale v neskončni višini. Ni se brigala za hišo, kajti bila je bogata in vse je šlo na svoj način kot ura: nihče je ni pri-

šel obiskati in sama ni nikdar zapustila hiše. Ob oknu je sedela, sanjala in — zdehala.

Nekega dne je nastala silna neviljita. Blisk je jemal vid in grom je stresal mesto v njegovih temeljih. Vsa okna so bila odprta z namenom, da se spusti notri Mesija, ko pride. Židovska Venera je sedela na svojem udobnem stolu, trepetala nekoliko kljub svojemu toplemu kožuhu. Nenadoma je uprla svoje oči na svojega moža, ki je globoko premišljeval pred Talmudom in se polagoma pripogibal naprej in nazaj.

»Povej mi, kdaj pride Mesija, sin Davidov?«

»Prišel bo, ko bodo vsi Židje postali popolnoma pokvarjeni ali popolnoma krepkosti. Tako govori Talmud.«

»Ali veruješ, da bodo vsi Židje postali krepkosti?« je vprašala Venera nadalje.

»Kako naj to vernjem?«

»Tedaj pride Mesija, ko bodo vsi pokvarjeni?«

Filozof je skomignil z rameni in se zopet izgubil v labirintu Talmuda, iz katerega — kot se zatrjuje — se je doslej samo en človek povrnil čiste pameti. Njegova krasna žena se je pa sanja-

vo zagledala nekam v daljavo, dočim so se njeni beli prsti nezavestno igrali s kožuhovinastim plaščem.

Nekega dne odide židovski filozof v sosednje mesto, kjer se je reševalo neko velevažno nabožno vprašanje. Vsa slava njegovi učenosti, zamotano vprašanje je bilo rešeno mnogo prej nego je pričakoval in namesto, da bi se povrnil domov prihodnje jutro, kot je nameraval, je prišel nazaj še isti večer s svojim prijateljem, ki je bil skoro istotako učen. Prišli prijatelja je izstopil iz voza in se napotil proti domu peš. Jako je bil iznenaden, ko je opazil okna svojega doma briljantno razsvetljena, dočim je pri hišnih vratih stal sluga nekega oficirja in kadil udobno svojo pipe.

»Kaj pa ti tukaj delaš?« ga je vprašal s prijateljskim glasom, v katerem se je vsekakor nahajala velika porcija radovednosti.

»O, jaz le pazim, da bi se mož krasne Židije ne povrnil nenavadno.«

»Tako? No, le dobro pazi.«

Po teh besedah se je filozof navidezno napotil dalje, toda malo naprej je zavil na svoj vrt za hišo ter stopil v slednjo skozi zadnja vrata. Dospevši v

biast bi dobro napravila, da ti te juna-
ke poučila, kako se imajo obnašati, ko
cela Jugoslavija žaluje.

Slov. nar. gledališče.

Iz gledališke pisarne. Vpisovanje v dramatično šolo se vrši vsak dan v uradnih urah v gledališki pisarni. Pouk se prične dne 24. t. m. ob 20. zvečer. Učenci, ki so obiskovali lani sprva gledališko dramatično šolo, nato pa šolo g. Skrbinska, naj se prijavijo za drugi letnik. (Vpisnina prosta). Vpisnina za prvi letnik znaša K 10.—, šolnina za oba letnika K 40.— mesečno.

Kultura in umetnost.

• Vseučilišča v sovjetski Rusiji. V Vladivostoku na Tihem oceanu je pred par meseci predaval prof. Rozanov o položaju vseučilišč v Sovdepiji. Ker je poročilo o tem predavanju zanimivo tudi za našo javnost, ga prinašamo v skrajnem obsegu po "Nar. Listyeh". Pomocnik komisarja za ljudsko prosveto Pokrovskij je lansko leto izjavil, da je na univerzah vpisanih 170.000 dijakov in dijakinj, od teh jih študira le 12.000. V resnici je število še nižje. Najpopularnejši profesor ima največ 25 slušateljev, navadno pa obiskujejo predavanja 2-3 slušatelja. Profesorjev je malo. V 2 in pol letih sovjetske vlade je umrlo v sovjetski Rusiji celih 40 odst. univ. profesorjev in zdravnikov. Organizacija vseučilišč je fiktivno neizpremenjena, toda v praksi je razmerje popolnoma drugačno. Vlada je z dekretom odpravila magistersko doktorsko čast, odstranila razliko med docenti, izrednimi in rednimi profesorji. Od avgusta 1918. so odpravljene diplome in izpitne komisije. Na vseučilišču je lahko sprejet vsak državljani, ki je dopolnil 16. leto. V začetku so sprejemali celo nepismene(!). Seveda se je ta duhoviti naraščaj kmalu naveličal učnih predavanj in kakor so se vseučilišča naglo napolnila, tako so se naglo izpraznila. Od 1. 1919. je uvedeno na vseh univerzah prisilno delo. Zato pa dobivajo slušatelji posebno hrano, tzv. pajoke, ki je boljše nego navadna hrana. Univerzo upravlja poseben odbor, v katerega pošljejo svojega zastopnika samo komunistične dijaške organizacije. L. 1919. so bile nadalje odpravljene vse pravne fakultete in uvedene delavske fakultete, na katerih se poučuje komunizem. Sedaj sovjetska vlada pripravlja novo reformo vseučilišč. Temeljna načela vladnega projekta so: brezplačen pouk, desetmesečno šolsko leto, razdelitev na 3 semestre: spomladanski, poletni, jesenski. Vlada že razmišlja o vzpostavitvi juridičnih fakultet. Vredno je omeniti, da dobivajo profesorji in dijaki enak pajoke (porejijo hrane).

Sokolstvo.

o Vsem Sokolskim društvom! V zadnjem času so se dogodili slučaj, da člani Sokolskih društev ob priliki sokolskih zletov niso imeli potrjenih svojih železniških izkaznic na nasprotni strani od zletnega odbora. Take izkaznice so za povratek neveljavne. Železniški uslužbenci imajo pravico od takih udeležencev zahtevati po 10 D pribitka. Opozorjamo vsa Sokolska društva, da opozore svoje članstvo na to nepravilnost, ker bo sicer imelo gmožno škodo. Starešinstvo Jugoslovenskega sokolskega Saveza.

Sport.

• Dunajski nogomet. Hakoah (Wien): Fortuna (Leipzig) 5:1. Union Zizkov (Praga) je podlegel "Vienni" (Wien) 1:2. Gornja Avstrija kontra Dolnja Avstrija 3:2. Union Zizkov podleže z Hakoah 0:2.

• Nemški nogomet. Južna Nemčija proti Berlinu 2:1. S. V. Fuhr je premagal S. V. Leipzig z 2:1.

• Češki nogomet. Slavija (Praga) premaga Olimpijo (Leipzig) 6:1. F. I. St. Gallen (Švica) podleže Slaviji (Praga) 9:1.

• Nogomet v Švici. Young Boys premaga Servette Genf 3:1. F. C. Bern proti Servette Genf 2:2.

• Sport. Izšla je 34. številka s sledečo vsebino: Desetletnica športnega kluba "Ilirija". — Izš. g. Zupancič: Pismo iz Prage. — IV. internacionalni

lawn-tenis turnir v Zagrebu. — Kolesarske tekme Ilirije za klubovo prvenstvo. — Gorsko prvenstvo Slovenije za leto 1921. — Českoslovaška lahkoatletična prvenstva. — Sportne vesti. — Razno.

Gospodarstvo.

Skandalozno notiranje naše valute v Zürichu.

V zadnjih dneh je padla naša krona na cunjski borzi od 4.80 na 3.10. Ta rapidni padec naše krone je povzročil neprestano naraščanje tujih deviz in valut na naši borzi. To naraščanje tujih vrednosti, ki nima nobene stvarne podlage, ogromno škoduje naši lastni trgovini in obrti. Interesi nekaterih kapitalistov in denarnih zavodov ogrožajo celo naše gospodarsko življenje. Zagrebška "Riječ" opisuje jako karakterističen slučaj, ki razsvetljuje najglavnejši vzrok padanja naše valute ter pravi: Za našo javnost ni bila nikdar tajnost, da je notiranje devize Zagreb v Zürichu samo fiktivno, ter da se deviza Zagreb po dnevnem tečaju v Zürichu nikdar ne dobi. Mi smo na to dejstvo že mnogokrat opozarjali vlado, a dosedaj brez uspeha. Kar pa se je dogodilo v zadnjih dneh, pa presega vse meje. Ko je zadnje dni notirala deviza Zagreb v Zürichu 3.10, konveniralo je našim bankam, da realizirajo svoje tamošnje zahteve in da v čim večji meri kupujejo jugoslovenske krone. Tako so nekatere zagrebške banke izdale nalog, da se kupi Zagreb po tečaju 3.35, kratkomalo pač po "najboljšem", to se pravi, po najnižjem tečaju. Na svoje veliko presenečenje pa so dobile te banke iz Zürichu odgovor, da se dobi Zagreb samo po tečaju 3.55, le v enem slučaju, v katerem je hotela biti neka banka zelo kulantna, po tečaju 3.475. Tako nam je tukajšnja "Slovenska banka" slavlila na razpolago brzojavko švicarskega bančnega društva (Schweizer Bankverein). Banka je na podlagi notice od torka, da notira Zagreb v Zürichu 3.10, naročila imenovanemu bančnemu zavodu, da kupi po tem tečaju devize Zagreb. Na ta nalog je dobila sledeči odgovor:

"Euere gestrige 3.10 unerklärlich, solcher Kurs hier nicht getätigt... Auf unser Risiko eindeckten heute 3.475 entgegenkommend...". ("Vaša včerajšnja 3.10 nerazumljiva, ta tečaj tukaj ni učestvoval... Na našo nevarnost kupili danes 3.475...") V sredo je dobila ista banka nalog, da proda 100.000 deviz Milano in za izkupiček kupi devize Zagreb po tečaju 3.10, ta-le odgovor: "Verkauften 100.000 Mailand, erlassen dagegen 750.000 Zagreb 3.35...". ("Prodali 100.000 Milano, beležimo za to 750.000 Zagreb po 3.35...")

Diferenca med notiranim tečajem in tečajem, po katerem se lahko kupi, torej znaša okoli 50 točk. Vsled padanja naše krone v Zürichu so pri nas tuje devize naravnost katastrofalno narastle. Tako je poskočil Trst na 7.60, dolar na 174-5, a proti fiktivnemu tečaju 3.50 bi smela stati lira na 7.10, a dolar na 160 K. Ko pa bi švicarske banke realizirale vse naloge naših denarnih zavodov, bi naša deviza že v kakih 8 dneh brezdvomno narasla na 4.00, kar znači, da bi bil tečaj dolarja na 148, a italijanskih lir na 638. Notiranje naše devize v Zürichu je potemtakem popolnoma svojevoljno, lako bi rekli, goljufo, to tem bolj, ker je znano, da so za notranje merodajne ravno iste banke, ki našim denarnim zavodom ne morejo prodati deviz Zagreb nižje od 3.50. V švicarske banke so se v zadnjem času vrinili razni nesolidni elementi, posebno poljski židovi, ki sede tam na najvažnejših mestih in dajejo prej najsolidnejšemu švicarskem bankarstvu pečat nesolidnosti. Zgube našega gospodarstva, posebno pa naših uvoznikov, so vsled tega nesolidnega poslovanja švicarskih bank velikanske. Naši trgovci imajo obveze v Italiji, Českoslovaški, v Parizu itd. Oui so svoje nabavke izvršili na podlagi kalkulacij po nižjih tečajih, ter so po teh kalkulacijah svoje blago prodajali. Če so te obveze plačljive sedaj ob nerazmerno visokem tečaju tujih deviz, nastanejo za naše trgovce grozne diference, s katerimi niso računali. Blago pa, ki dospje sedaj, bo vsled tega še dražje, pade pa med tem zopet ne-

opravičeno visoki tečaj tujih deviz, trpe zopet trgovci neizmerno škodo, ker bi s tem padle tudi cene blagu. Vsled naraščanja cen blagu, ki ga dobivamo iz inozemstva, narašča tudi pri nas draginja. Pa tudi država sama kupuje tuji denar na našem tržišču posebno dolarje ter jih plačuje po 176 in še višje, med tem ko bi jih v Zürichu lahko dobila za 20 in še več kron ceneje.

Skrajno potrebno je, da naša država končno podvzame najostreše retorzivne mere proti temu skandaloznemu poslovanju v Zürichu. Najumestneje bi bilo, da sploh zabrani arbitražo na Zürich odnosno direktno razpolaganje z našimi naročili v Zürichu in z naročili švicarskih zavodov pri nas. Na borzah, koder naša deviza notira po fiktivnem stanju, je njen tečaj neprimerno boljši in če Svica potrebuje naše devize, naj jih kupi potom tujih borz. Potem bi naša krona na cunjski borzi sicer ne notirala več, vendar pa bi nam to po dosedanjih skušnjah samo koristilo. Dolžnost vlade pa je, da se končno interesira za to v našem gospodarskem življenju tako važno vprašanje, ker je naravnost zločin, da se par brezvestnih bankirjev igra z gospodarskim življenjem cele države in spravlja milijone ljudi v ekonomske nepravilike.

Mala oznanila.

Trgovski pomočnik, soliden, dober prodajalec, se sprejme takoj. Ponudbe na upravo lista. 1206 3-3

Kontoristinja z nekoliko praks, govoreča slovensko, srbohrvatsko in nemško, išče primerno mesto. Ponudbe na upravo pod št. 1220. 1220

Lepo posestvo z njivami ter popolno hišno opremo, ležere blizu tovarni, se ceno proda. Tenzio št. 43 Maribor. 1222

Jetika! Specialist za pljučne bolezni dr. Pečnik ordinira v torek in petek od 11. do 12. in od 14. do 16. ure v Mariboru, Razlagova ulica št. 21. Vse druge dni št. Jurij ob juž. žel. 1043

Proda se več lesenih zabojev. Marib. tiskarna d. d.

Ponudite

vsje neuporabne zlate predmete kakor

veržice, obeske, prstane, zapestnice, uhane itd.

kateri predmeti vam leže doma in jih ne nosite tvrdki

R. Bizjak

trgovina ur, zlatnine in srebrnine 1223
Maribor, Gosposka ul. 16.

Izvrsten

sadni kis

(jesih) se dobi pri

Radi, Aleksandrova c. 40.

1186 2-2

Nahrbtniki

za planino v raznih velikostih iz jadrinske oziroma gumiranega platna, gurte za rolo, trakovi za žaluzije, mreže za konje, žoge za nogomet, gonilni jermeni itd. pri

iv. Kravos, Maribor

Aleksandrova c. 13.
1065 5-5

Razno.

Carusova zapuščina. Po Carusovi smrti sta se našli dve oporoki: ena pisana leta 1919. v Newyorku ter druga pisana leta 1921. v Sorentu. Caruso je zapustil okroglo 100 milijonov lir, katere se razdele med člane njegove rodbine. Njegovi ženi pripade po oporoki pravica do upravljanja celotnega premoženja do polnoletnosti otrok, poleg tega pa bo morala skrbeti tudi še za njegovo mater.

Zena priplavalala okoli Newyorka. Gospa Harriet Gade iz Danske, učiteljica v plavanju v Newyorku, je te dni priplavalala okoli otoka, na katerem stoji Newyork, v 15. urah 57 minutah. Pot je dolga 40 angleških milj. Voda je na nekaterih mestih zelo deroča. Spremljal jo je motorni čoln, katerega pa se ni poslužila. To je vsekakor rekord v plavanju.

Ljudska knjižnica

Narodni dom, I. nadstr.

posluje ob nedeljah od 1/2 10.—1/2 11. ure in ob četrkih od 1/2 19.—1/2 20. ure

Glavni urednik: Radivoj Rehar.

Odgovorni urednik: Rudolf Ozim.

ZAHVALA.

Za mnogoštevilne dokaze iskrenega sočutja povodom smrti našega nepozabljenega sina, očeta, tasta, brata, svaka in slica, gospoda

Alojza Dolinšek

nadzornika južne železnice

kakor tudi za obilno spremstvo na zadnji poti izrekamo vsem, posebno pa še gospodu višjemu nadzorniku Dolkowskyju, gg. uradnikom delavnic in kurilnice, vsemu delavstvu kakor tudi pevskega društva "Drava" in železničarski godbi našo najiskrejšo zahvalo. Ob enem se zahvaljujemo za izredno mnoge in lepe vence.

1225

Žalujoci ostali.

Primorana sva napram neresničnim vestem p. m. občinstvu naznanili, da je tiskarski kočijaž Anton Korošec (Rešman), kateri je zdaj v službi pri voščeku g. Zelzerju in vozi z štev. 14, od 30. januarja 1921 po svoji krivdi odpuščen iz službe.

1224

Nowakowski-Völker.

Išče se več sodarjev.

z zelo visoko plačo in pod ugodnimi pogoji za naše podjetje v Bosni. Ponudbe na "DANICA", d. d. za kemično industrijo, Zagreb, Mažuraničev trg. 1221

Ženitna priložnost.

Mlada premožna vdova po juristu, inteligentna, velike, čedne vnanjosti, z dvema malima čednima fantkoma, želi znanja z inteligentnim značajnim gospodom z dobro eksistenco, najraje juristom (odvetnikom) nad 40 let. Samo resne ponudbe do 30. avgusta pod "Sigurnost 111" Ljubljana, poštoležeče glavna pošta. Pravim naslovom in sliko. Diskrecija zjamčena. 1214

Za vzorčni semenj v Pragi ter za velesemenj v Ljubljani oddajamo

legitimacije in znake.

Istotako prodajamo vozne listke za vse železniške proge Jugoslavije in Nemške Avstrije.

"BALKAN"

d. d. za mednarodne transporte Podružnica: Maribor

Aleksandrova cesta št. 35. — Telefon št. 375.

Brzjavaj: Spedbalkan. 1213 3-3